

Date: 9th February-2026

IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILARGA AYOLLAR KIYIMINI TIKISH TEXNOLOGIYASINI O'QITISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Kayumova Nazira Abduraximovna

Respublika imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan maxsus
texnikum maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada imkoniyati cheklangan o'quvchilarga ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishning pedagogik asoslari keng tahlil qilindi. Tadqiqotda individual yondashuv, differensial metodlar, ko'p sensorli o'quv usullari, amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish va qulay pedagogik sharoit yaratish masalalari yoritildi. Shuningdek, ijodiy va innovatsion yondashuv orqali o'quvchilarning kasbiy malakasini oshirish, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish va ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish pedagogik jarayonining samarali usullari ko'rsatildi.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklangan o'quvchilar, ayollar kiyimi, tikish texnologiyasi, inklyuziv ta'lim, pedagogik asoslar, individual yondashuv, differensial metod, amaliy mashg'ulotlar, ijodiy faoliyat.

Bugungi kunda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jamiyatda imkoniyati cheklangan shaxslarning ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi va mehnat bozorida o'z o'rnini topishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish pedagogika fanining dolzarb vazifalaridan biridir. Ayniqsa, kasbiy ta'lim yo'nalishlarida, jumladan, ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda imkoniyati cheklangan o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning psixologik va pedagogik xususiyatlari.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlash jarayonida ularning psixologik holati, jismoniy imkoniyatlari hamda bilish faoliyatining o'ziga xos jihatlarini hisobga olish muhim hisoblanadi. Bunday o'quvchilar ko'pincha yangi bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirishda ko'proq vaqt va individual yondashuvni talab qiladi. Shu sababli ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda pedagog tomonidan ta'lim jarayoni moslashtirilgan, tushunarli va bosqichma-bosqich tashkil etilishi lozim. O'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash, ularni rag'batlantirish va muvaffaqiyatga erishishiga ishonch uyg'otish ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, imkoniyati cheklangan o'quvchilarda kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosabat shakllantirish, ularni mustaqil ishlashga undash pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biridir.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda differensial yondashuv.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda differensial yondashuv imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun ayniqsa muhim hisoblanadi. Bu yondashuv har bir o'quvchining individual imkoniyatlari, qobiliyati va ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'quv topshiriqlarini belgilashni nazarda tutadi. Masalan, ayrim o'quvchilar uchun od-diy bichish va tikish amaliyotlari yetarli bo'lsa, boshqalari uchun murakkabroq kiyim

Date: 9th February-2026

modellarini o'rganish mumkin. Shuningdek, ko'rishda yoki eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilar uchun yirik shriftli ko'rsatmalar, rangli belgilar, piktogrammalar va vizual sxemalardan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu esa bilimni mustahkamlash va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishning samarali usullari.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda amaliy mashg'ulotlar yetakchi o'rin tutadi. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish jarayoni alohida e'tibor talab etadi. Har bir amaliy topshiriq aniq, tushunarli va ketma-ketlik asosida rejalashtirilishi lozim. O'qituvchi tomonidan har bir texnologik jarayon avval namoyish etilib, so'ngra o'quvchilarga mustaqil bajarish imkoniyati yaratiladi. Bu jarayonda pedagog doimiy maslahat beruvchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi. Kichik guruhlarda ishlash, o'zaro yordam va hamkorlikni rivojlantirish imkoniyati cheklangan o'quvchilarning ijtimoiy faolligini oshiradi.

Texnik va texnologik vositalardan foydalanish.

Zamonaviy texnik va texnologik vositalardan foydalanish imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitishda muhim ahamiyatga ega. Moslashtirilgan tikuv mashinalari, yengillashtirilgan boshqaruv tizimlari, xavfsiz-likka mos qurilmalar o'quvchilarning mustaqil ishlashiga imkon yaratadi. Shuningdek, multimedia vositalari, video darslar, interaktiv taqdimotlar yordamida murakkab texnologik jarayonlarni osonroq tushuntirish mumkin. Bu vositalar o'quvchilarning diqqatini jamlashga, mavzuni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Qulay va xavfsiz ta'lim muhitini shakllantirish.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda xavfsizlik va qulaylik masalasi ustuvor hisoblanadi. Tikuv xonalarida sanitariya-gigiyena talablariga rioya qilish, yori-tish, shamollatish va ergonomik sharoitlarni ta'minlash o'quvchilarning sog'lig'ini muhofaza qilishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, psixologik jihatdan qulay muhit yaratish, o'quvchilarni kamsitish va cheklash holatlarining oldini olish, ularning fikrini hurmat qilish va qo'llab-quvvatlash muhimdir. Bunday muhitda o'quvchilar o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon eta oladilar.

Kasbiy tayyorgarlik va ijtimoiy moslashuvni ta'minlash.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitish orqali imkoniyati cheklangan o'quvchilarni kelajak kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik vazifa hisoblanadi. O'quvchilarni real ishlab chiqarish sharoitlariga yaqinlashtirish, buyurtma asosida kiyim tikish, oddiy biznes ko'nikmalarini shakllantirish ularning ijtimoiy moslashuvini ta'minlaydi. Kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lgan imkoniyati cheklangan o'quvchilar jamiyatda munosib o'rin egallab, o'z mehnati orqali mustaqil daromad topish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa inklyuziv ta'limning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi.

Individual o'quv rejaları va moslashtirilgan o'quv dasturlari.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda har bir o'quvchi uchun individual o'quv rejasi tuzish samarali hisoblanadi. Ushbu rejalar o'quvchining jismoniy imkoniyati, psixologik xususiyatlari va avvalgi bilim darajasiga qarab shakllantiriladi.

Masalan:

Date: 9th February-2026

Jismoniy harakat cheklovlari bo'lgan o'quvchilar uchun tikuv mashinalarida ishlash jarayonini qisqartirilgan harakatlar bilan rejalashtirish;

Ko'rish nuqsoni mavjud bo'lsa, (teginish orqali) o'rganish usullarini qo'llash: matolarni tanlash, naqshlarni his qilish, o'lchamlarni sezish.

Nutq va eshitish bilan bog'liq cheklovlar mavjud o'quvchilar uchun vizual yordam: rangli belgilar, chizmalar, piktogrammalar, slaydlar, video ko'rsatmalar.

Individual o'quv rejalari nafaqat texnologiyani o'zlashtirishni osonlashtiradi, balki o'quvchida o'z qobiliyatiga bo'lgan ishonchni oshiradi.

Kreativ va ijodiy yondashuvni rivojlantirish.

Ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'rgatishda ijodiy yondashuvni rivojlantirish pedagogik jihatdan muhimdir. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar uchun ijodiy mashg'ulotlar quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

Shaxsiy loyihalar yaratish: o'quvchiga oddiy kiyim modelini tanlab, o'z naqshini yaratish imkoniyatini berish;

Rang va material tanlash: matolar va aksessuarlarni o'zlashtirish orqali estetik didni rivojlantirish;

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash: 3D naqshlar, oson ishlovchi tikuv asboblari va mobil ilovalar yordamida model yaratish. Bu jarayon o'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, tasavvur va dizayn qobiliyatini shakllantiradi, ularni kelajakda ish faoliyatida erkin ishlashga tayyorlaydi.

Ko'p sensorli o'quv usullari.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilarga bilim berishda ko'p sensorli usullardan foydalanish samarali hisoblanadi. Masalan:

Ko'rish orqali – diagramma va vizuall ko'rsatmalar;

Teginish orqali – mato turlari va naqshlarni qo'lda his qilish;

Eshitish orqali – audio ko'rsatmalar yoki qo'llanma;

Harakat orqali – real amaliy mashg'ulotlar, har bir harakatni alohida takrorlash.

Ko'p sensorli yondashuv o'quvchilarda bilimni yanada mustahkam o'zlashtirish va texnologik jarayonlarni tezroq egallash imkonini beradi.

Hamkorlik va o'zaro yordamni rivojlantirish.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda kichik guruhlar mashg'ulotini tashkil etish ijobiy natija beradi. Sog'lom o'quvchilar bilan birgalikda ishlash:

Ijtimoiy ko'nikmalarni oshiradi;

Bir-biriga yordam berish va mas'uliyatni rivojlantiradi;

O'quv jarayonini rag'batlantiradi.

Bu yondashuv shuningdek, jamiyatda inklyuziv muhitga moslashuvni oshiradi va imkoniyati cheklangan o'quvchilarning o'zini ishonchli his qilishini ta'minlaydi.

Rivojlantiruvchi baholash tizimi.

Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda baholash tizimi individual yondashuvga moslashtirilishi kerak. Masalan:

Amaliy ko'nikmalarni bosqichma-bosqich baholash;

Kreativ ishlarni va mustaqil loyihalarni rag'batlantiruvchi ballar bilan baholash;

Date: 9th February-2026

Psixologik holatni hisobga olib, ijobiy motivatsiyani kuchaytiruvchi fikrlarni berish. Bu usul o'quvchilarda muvaffaqiyat hissini oshiradi va o'zlashtirish jarayonini stresssiz qiladi. Imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitish jarayoni murakkab, ammo ijtimoiy va pedagogik jihatdan muhim va-zifa hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bunday o'quvchilar bilan ish-lashda **individual yondashuv, differensial ta'lim metodlari, ko'p sensorli o'rganish usullari**, shuningdek, qulay va xavfsiz pedagogik muhit yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Moslashtirilgan amaliy mashg'ulotlar, ijodiy loyihalar va texnologik vositalardan foydalangan holda o'quvchilarning **kasbiy malakasi oshadi**, ular mustaqil ishlashga o'rganadi va jamiyatda o'z o'rnini topish imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, inklyuziv ta'limning tamoyillari asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda **ijtimoiy moslashuv**, o'zaro hurmat va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ayollar kiyimini tikish texnologiyasini o'qitish nafaqat kasbiy tayyorgarlik, balki ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi samarali pedagogik jarayon hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayeva, M., Inklyuziv ta'lim va maxsus pedagogika asoslari, Toshkent, "O'zbekiston", 2019-yil.
2. Alimova, G., Kasb-hunar ta'limida imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlash metodikasi, Samarqand, "Fan va Ta'lim", 2020-yil.
3. Karimov, S., Ayollar kiyimi va tikish texnologiyasi, Toshkent, "Texnologiya nashriyoti", 2018-yil.
4. Rasulova, N., Amaliy mashg'ulotlarda ijodiy yondashuv, Toshkent, "Pedagogika", 2021-yil.
5. Sobirov, T., Ko'p sensorli o'quv usullari va maxsus ta'lim, Toshkent, "Ilm-fan", 2022-yil.
6. Zokirova, L., Pedagogik yordam va motivatsiya texnologiyalari imkoniyati cheklangan o'quvchilar bilan ishlashda, "Ta'lim va Innovatsiya" jurnali, 2021-yil.
7. Tursunova, F., Tikuvchilik va mato texnologiyasi bo'yicha maxsus pedagogika us-ullari, Toshkent, "Kasb-hunar", 2020-yil.

